

Z Á V Ě R

Vysoká škola je výchovně vzdělávací, vědecká a kulturní instituce s dlouhou tradicí. Rozvíjí se již v antickém světě a od počátku druhého tisíciletí naší éry žije svým mnohotvárným životem v pestrém kaleidoskopu proměn nepřetržitě až po naše dny. A přece v mnoha směrech stojí teprve na prahu svého netušeného rozvoje jako škola budoucnosti. Teprve demokratizace novodobé společnosti a zvláště plné zpřístupnění nejvyššího vzdělání pro všechny občany bez rozdílů rasových, národnostních a sociálních uskutečněné v socialistické společnosti na jedné straně a dosud nebývalé nároky na všestranný i odborný rozvoj jedince kladené vědeckotechnickou revolucí na straně druhé způsobují, že se vysoká škola vymaňuje ze své exkluzivnosti a stává se školou pro stále větší část obyvatelstva, stává se skutečným vědeckým, kulturním a vzdělanostním centrem společnosti.

Vědecká, kulturní i vzdělanostní funkce vysokých škol každým rokem narůstá. Vysoké školy se rozvíjejí do nebývalé šíře: vznikají nové vysoké školy, nové fakulty i nové obory, tvoří se nové profily absolventů, nové studijní plány i osnovy. Dezintegrační proces, kterého jsme byli svědky především v posledních dvou stoletích, je v současné době provázen úsilím o novou integraci. Odtržení technických vysokých škol od univerzit a atomizace sítě odborných vysokých škol je v mnoha zemích stále více překonávána snahami o nový typ univerzity, o moderní univerzitu, která by ve své universitas zahrнула v jednotě s fyzikou a chemií i technické a chemickotechnologické obory a v jednotě s biologií studium lékařské, zemědělskotechnické i veterinární. Vývoj v tomto směru přinese jistě ještě mnoho změn, integrace vědění a vzdělání zde však bezpochyby sehraje klíčovou úlohu.

Ve svém novodobém vývoji se univerzity — původně internacionální zařízení — krok za krokem nacionalizovaly. Byl to bezpochyby pokro-

kový rys, který umožnil hlouběji splnit základní poslání těchto škol — zabezpečit širší vzdělání národa a vytvořit národní centra pro rozvoj vědy, techniky a kultury. S rozvojem moderní společnosti, s prohlubující se integrací ekonomickou, vědeckou i kulturní dostává se oprávněně do popředí stále více opět otázka internacionální funkce vysokých škol při zachování jejich národního charakteru. Tento proces sledujeme zvláště na socialistických vysokých školách, kde se v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci tvoří specializovaná vzdělávací vysokoškolská centra pro přípravu vybraných skupin zahraničních studentů. Tento proces také dokumentuje stále se zvyšující počet zahraničních studentů z rozvojových zemí, kterým tak socialistické státy poskytují internacionální pomoc na úseku vzdělání a výchovy.

S rozvojem vysokých škol narůstá i jejich mimořádná odpovědnost v současném světě. Vysoké školy nesou především velkou odpovědnost za progresivní rozvoj vědy, techniky a kultury v boji proti jejich zneužití a za prosazení ideje mírového soužití, mírové spolupráce a vzájemné internacionální pomoci. Nezastupitelné místo vysokých škol jako vědeckotechnických i kulturních center je v boji proti extremistickým silám na cestě pokroku, sociální spravedlnosti a demokracie. Vysoké školy nesou hlubokou odpovědnost za to, aby veškeré výsledky vědy, techniky a kultury sloužily lidu, sloužily pokroku a mírovému rozvoji současného světa.

Největší odpovědnost však mají vysoké školy za výchovu a vzdělání příštích pokolení, za přípravu vysoce kvalifikovaných odborníků s širokým rozhledem, politicky hluboce uvědomělých, plně odpovědných, tvůrčích a iniciativních, kteří dokážou najít i ve složitých podmínkách optimální řešení naléhavých úkolů ekonomických, politických i kulturních ve prospěch dalšího pozitivního rozvoje společnosti. V tom je nezastupitelná funkce vysokých škol, podle splnění tohoto úkolu jsou oprávněně hodnoceny současníky a podle tohoto hlediska je posoudí i historie.

S rozvojem výchovně vzdělávací funkce vysokých škol narůstá také význam vysokoškolské pedagogiky jako oboru, který vědecky zkoumá výchovně vzdělávací proces na vysoké škole a přináší teoretickou analýzu cílů, obsahu a prostředků vysokoškolské výchovy a vzdělávání i jejich principů, forem a metod z hlediska permanentní inovace a modernizace vysokoškolské výchovně vzdělávací činnosti. Současný prudký extenzivní rozvoj vysokých škol i hluboká přestavba obsahu, forem i metod studia ztížily výchovně vzdělávací práci těchto institucí. Přitom se od vysokých škol právem očekává, že s úspěchem splní náročné úkoly v přípravě kádrových záloh pro příští desetiletí, na které závisí všechny ukazatele plánovaného rozvoje naší společnosti. Znamená to tedy, že vysoká škola by měla být pedagogicky úspěšná. To lze splnit jedině za předpokladu, že vysoká škola v plné míře a tvořivě využije všech podnětů, které jí může vysokoškolská pedagogika poskytnout.

Pedagogická úspěšnost vysoké školy je však žádoucí i z jiného hlediska.

Vysoká škola jako vrchol výchovně vzdělávací soustavy v naší společnosti je právem vzorem pro všechna další výchovně vzdělávací zařízení. Také všechny učitelské kádry škol základních a středních i lektorské kádry mimoškolských výchovně vzdělávacích zařízení se dnes připravují na vysoké škole. Vysoká škola tak působí — ať chce či nechce — jako příklad a vzor. Její styl výchovně vzdělávací činnosti široce ovlivňuje styl všech nižších školských i mimoškolských zařízení a pozitivní zkušenosti, které si v této oblasti absolventi odnesou, sehrají pozitivní úlohu v celkové představě obsahu, forem i metod výchovně vzdělávací činnosti v celé společnosti.

Výchovu a vzdělávání na vysoké škole bude nadále třeba zkoumat v několika rovinách. Na jedné straně je důležité zkoumat tuto výchovu v obecné rovině v těsné souvislosti s výchovně vzdělávací činností v ostatních oblastech naší společnosti, abychom zabezpečili požadavek jednotnosti a plně koordinovanosti výchovy mládeže i dospělých v našem státě. Na druhé straně bude zapotřebí zkoumat specifičnost výchovně vzdělávací činnosti na vysoké škole z hlediska jednotlivých fakult, studijních směrů i oborů, aby se obecně správné poznatky vysokoškolské pedagogiky adekvátně promítly do každodenní činnosti všech pracovníků vysokých škol. Veškeré řešení problémů — sebevíce specifických — bude ovšem zapotřebí uskutečňovat v rámci jednotné koncepce výchovy a vzdělávání v rozvinuté socialistické společnosti a v těsné vazbě na celou síť výchovně vzdělávacích zařízení školských, mimoškolských i podnikových.

Dnes jasně víme, že má-li vysoká škola zvýšit své výchovně vzdělávací výsledky, neobejde se bez hlubší pedagogické erudice svých učitelů. Jde o to, aby se nám podařilo vynikající vysokoškolské odborníky vědecké, technické i kulturní získat pro pedagogiku, zaujmout je pro otázky výchovy a vzdělávání jedince v moderní společnosti, naplnit je snahou hledat za využití pedagogických informací stále schůdnější, efektivnější a humánnější cesty optimálního rozvoje svěřených studentů. Učinit vysokoškolského učitele tvůrčím pedagogickým pracovníkem — to je výsledná meta, která zajistí, že vysokoškolská pedagogika nezůstane teorií na papíře, ale promění se v živou realitu a dosáhne odpovídajících výsledků ve prospěch jedince i společnosti.

